

Ethisch Verantwoord Sporten

Sportvisserij Vlaanderen vzw is al altijd enorm begaan geweest met Ethisch Verantwoord Sporten. Logisch ook, want wie met dieren sport beoefent komt onvermijdelijk met ethische kwesties en knelpunten in aanraking. Precies om die reden is Ethiek in de Dierensport al altijd een belangrijk onderdeel van onze Sport Vlaanderen/VTS Initiatoropleidingen.

In de afgelopen twee Olympiades 2009-2012¹ en 2013-2016 is Sportvisserij Vlaanderen vzw weliswaar specifiek rond Ethisch Verantwoord Sporten dossiers gaan uitwerken. Een overzicht.

(Begin)situatieschets

In het kader van de rechten van het kind in de (jeugd)sport ondertekende Sportvisserij Vlaanderen vzw de Panathlon Verklaring van 24 september 2004. Voor ons vormde dit charter met heldere ethische codes en gedragsregels een logische én kwalitatieve uitbreiding op onze bestaande jeugdwerking. Samengevat zette Sportvisserij Vlaanderen vzw haar handtekening onder volgende punten: "Wij verklaren dat:

1. we de positieve waarden van de jeugdsport actiever, met volgehouden inspanning en met goede planning zullen nastreven;
2. we onze inspanningen zullen voortzetten om alle vormen van discriminatie uit de jeugdsport te bannen;
3. we het feit dat sport ook negatieve effecten kan veroorzaken en dat er preventieve en curatieve maatregelen nodig zijn om kinderen te beschermen, erkennen en aanvaarden;
4. we de steun van sponsors en de media verwelkomen, maar we geloven dat die steun in overeenstemming moet zijn met de hoofddoelstellingen van de jeugdsport;
5. we daarom formeel het 'Panathlon Charter over de Rechten van het Kind in de Sport' onderschrijven. Centraal staat dat elke jongere het recht heeft om kampioen te worden, maar hij heeft evenzeer het recht om geen kampioen te worden."

De Panathlon Verklaring werd door de V.C.H.H.D. vzw als koepel ondertekend en geldt dus ook voor haar drie federaties – nl. de Vlaamse Vereniging van Hengelsport Verbonden V.V.H.V. vzw en de hondenfederaties Vrienden Onder Eén V.O.E. vzw en de Vlaamse Federatie Hondensport V.F.H. vzw – en onderliggende verbonden en/of sportclubs. Kortom, het is een intentieverklaring die we zowel op confederaal, federaal als clubniveau nastreven én zoveel mogelijk in de praktijk trachten te brengen. Deze Panathlon Verklaring was dan ook het uitgangspunt voor beide EVS-dossiers die we de afgelopen Olympiades hebben opgesteld.

Binnen Sportvisserij Vlaanderen vzw leeft Ethisch Verantwoord Sporten op (con)federaal niveau zéker. Zo hanteren we een intern huishoudelijk reglement en fungeert het Sportvisserij Vlaanderen secretariaat als centraal aanspreek- en meldingspunt rond EVS. Vragen rond EVS zelf worden doorgaans behandeld door de sporttechnisch coördinator; specifieke klachten, gevallen van agressie en schorsingen door de algemeen coördinator en – bij uitbreiding – door het Uitvoerend Comité van de respectievelijke federaties indien noodzakelijk. Wat dat laatste betreft, hebben we tot nog toe slechts enkele gevallen binnengekregen (een schorsing van een sporter en een geval van agressie door een ouder). We kunnen dus stellen dat het in onze dierensporten (hengel- en hondensport)

---

¹ Werd door Sport Vlaanderen beschouwd als een voorbeelddossier en hebben we voor tal van andere federaties tijdens een vergadering bij VSF mogen presenteren!

veeleer om geïsoleerde gevallen dan om een wijdverspreid probleem gaat. Op de vraag of de problemen rond EVS zich vooral rond supporters, sporters, trainers, ouders of een bepaalde sporttak/discipline situeren valt dan ook moeilijk een sluitend antwoord te geven. In tegenstelling tot veel andere sporten hadden wij in het verleden weinig tot geen last met problemen als negatief supporteren, agressie tegen scheidsrechters, rassendiscriminatie,... Op clubniveau vindt EVS dan weer vooral ingang bij die clubs die vaak wedstrijden inrichten (cf. wedstrijdreglementen, sancties, schorsingen,...), dan wel structureel aan jeugdwerking doen (cf. rechten van het kind, inclusie,...).

Vanuit de confederatie spitsen we EVS – en ethiek in het algemeen – daarom vooral toe op jeugd en de begeleiders en/of initiators die de jongeren en beginnelingen op verantwoorde wijze in onze diersporten moeten vormen. Niet alleen maken we ze actief bewust van het belang van ethiek in de diersporten, bij uitbreiding moeten ze ook in staat zijn jongeren te leren omgaan met ethiek. Immers, wie met dieren sport beoefent, wordt vaak met ethische vragen geconfronteerd. Mag je eigenlijk voor je plezier een paard of een hond zo snel mogelijk laten lopen? Een duif grote afstanden laten vliegen? Een paard de hoogste hindernissen laten nemen? Een hond doen luisteren, gehoorzamen en straffen? Mag je een vis vangen om die vervolgens terug te zetten (cf. catch & release)? Op dit soort vragen wordt erg uiteenlopend gereageerd. Door de bank genomen worden diersporten als maatschappelijk aanvaardbaar ervaren zolang er geen gruweldaden mee gepaard gaan. In de BLOSO/VTS-cursus Initiator Hengelen wordt zo bv. uitgebreid aandacht besteed aan ethische pijnpunten als: vissen is een vorm van dierenmishandeling, sportvissers verstoren de natuur, kinderen leren vissen is schandalig,... Omdat eigen gedrag bij kritiek heel belangrijk is, leren we de initiators in wording – en bij uitbreiding kinderen – hiermee verstandig om te gaan.

Bij jeugdinitiaties zelf is het vanuit ethische overwegingen overigens ook zo dat wij er bewust voor kiezen de nadruk op het recreatieve facet te leggen en niet op het competitieve. Zo zullen wij jeugdwedstrijden bij wijze van initiatie niet promoten, dit in het licht van het Panathlon Charter, het recht om géén kampioen te zijn. Op deze manier willen we eventuele onderlinge discriminatie zoveel mogelijk vermijden. Wél werken we sinds 2016 met een soort van Jeugdbevret.

Als we de Panathlon geloftes/beloftes nog verder naderbij bekijken, dan stellen we vast dat ook het gegeven 'Fairplay' een centrale rol speelt. Graag extrapoleren we dit even naar de beginsituatie voor onze confederatie voor wat betreft fairplay: binnen elke federatie, elk verbond en elke club vindt er competitie plaats. Deze varieert van vijf deelnemers tot enkele honderden. Met een niveau dat van louter vriendschappelijk tot wereldkampioenschappen varieert.

Alle sportfederaties die een competitie inrichten op eender welk niveau worden geconfronteerd met reglementen en overtredingen daarvan, ook de hengel- en hondensport. Niettegenstaande deze competities op een beduidend lager niveau zijn dan de sportdisciplines op de sporttakkenlijst en daardoor ook minder prestigie en financiële *turnover* met zich meebrengen komt *unfair/foul play* evenzeer voor, zoniet meer.

Voornamelijk de sector hengelsport staat erom bekend dat *unfair/foul play* sterk aanwezig is. Hengelaars gaan zeer sterk op in hun sport op gelijk welk niveau dat het behalen van een ereplaats vaak kost wat kost dient gerealiseerd te worden. Op competitievlak zien we dus veel onbenutte kansen (uniforme reglementen, lijst toegestane voeders/additieven,...).

Hengelen is overigens nog steeds door middel van aanbeet een vis verschalken. Dit sluit echter niet uit dat er frequent vissen gedregd worden (dreggen = het vangen van vissen die niet aangebeten hebben, zoals haken in de buik, vinnen,...). Deze methode is niet toegelaten in de gangbare competitie omwille van competitievervalsing. Het is zeer moeilijk om een afdoende controle uit te voeren op deze praktijken.

Ook binnen de hondensportsector wordt binnen de competitie gestreden om te winnen. Binnen de fysisch belastende sporten is momenteel niets bekend rond het gebruik van stimulerende middelen dat de dieren tot betere prestaties doet leiden. Evenzeer bestaat er het feit van loopsheid dat de alertheid en luisterbereidheid van het dier sterk doet afnemen. Hiervoor worden momenteel hormonenkuren aangewend om deze periode niet te laten samenvallen met de competities. Wat het gevolg hiervan is op diergezondheid en competitievervalsing zal eveneens onder de loep worden genomen.

Visie Sportvisserij Vlaanderen vzw

Vanuit de confederatie spitsen we EVS – en ethiek in het algemeen – nog steeds vooral toe op jeugd en de begeleiders en/of initiators die de jongeren en beginnelingen op verantwoorde wijze in onze diersporten moeten vormen. Zij vormen immers de basis die het goede voorbeeld moeten geven/krijgen. Vandaar uit start ons streven naar een ruimer publiek: zowel leden als niet-leden (stakeholders).

1. Olympiade 2009-2012: Thema's De Rechten van het Kind in de Sport & Inclusie (uitgangspunt 2010)

Hoewel onze confederatie aan een voor het brede publiek soms gevoelige materie als diersporten doet, is Sportvisserij Vlaanderen vzw tot op heden nog maar weinig geconfronteerd met ethische conflicten. Niettemin zien we kansen om onze huidige EVS-meldingsfunctie op het secretariaat om te tunen tot een volwaardige ombudsdienst met een objectieve vertrouwenspersoon. Ook kan er een uitgebreid stappenplan en tuchtcommissie aan gekoppeld worden. In het kader van een positieve uitstraling rond onze diersporten en daarmee gepaard gaande ethiek naar de buitenwereld toe is ook mediatraining door middel van bijscholing essentieel voor federatie- en clubbestuurders, en begeleiders en/of initiators.

Op het vlak van jeugdwerking zien we evenwel veel meer onbenutte kansen, zeker nu we recent opnieuw een heuse Jeugdcel op poten gezet hebben om de verregaande vergrijzing in de diersporten tegen te gaan, én meer initiators gaan opleiden zijn. Wie veelvuldig met kinderen of jongeren aan de slag gaat, moet zich anno 2010 terdege bewust zijn van de problematiek rond kindermisbruik en de preventie hierrond. Wat ons ertoe leidt de komende jaren in dat licht constructieve acties rond de rechten van het kind te ondernemen vanuit de schoot van de vzw Sportvisserij Vlaanderen.

Een ander gegeven waar we anno 2010 tijdens jeugdinitiaties en –kampen steeds meer mee geconfronteerd werden, zijn begeleiders en/of initiators die niet altijd even goed weten hoe ze om moeten gaan met het stijgend aantal deelnemers met een vorm van ADHD of een autismespectrumstoornis. Wie een decennium geleden over diversiteit sprak, had het steevast over mensen met een handicap/functiebeperking. Daartoe organiseert en participeert Sportvisserij Vlaanderen vzw van oudsher aan speciale initiatiedagen voor mensen met een handicap.

Vanuit een inclusiestandpunt hanteren we de visie van non-discriminatie. We behandelen iedereen dan ook op basis van gelijkwaardige rechten en plichten. Met andere woorden, we proberen hen niet het gevoel te geven van anderszijn, iets waarmee ze in het dagelijkse leven constant mee geconfronteerd worden. Dit idee van inclusie als volwaardige integratie proberen we in alle geledingen van onze organisatie – van top-to-bottom en bottom-to-top –

duidelijk te maken via verschillende communicatietools (ledenblad, website, vergaderingen, workshops,...).

2. Olympiade 2013-2016: Fairplay-beginsel (uitgangspunt 2013)

Elke situatie die momenteel scheefgegroeid is, biedt opportuniteit tot revisie. Wel kunnen we stellen dat binnen de hengel- en hondensport er veel sociale controles zijn om deze situaties niet te laten escaleren. Verder hebben deze sectoren ook het voordeel dat het gaat om individuele sporten die weinig of geen druk voelen van bepaalde supporterskernen. Ook dit vergemakkelijkt de implementatie van het Fair Play-principe.

Voornamelijk binnen de hengelsport zijn niet alle clubreglementen met betrekking tot de competitie waterdicht. Dit kan leiden tot achterpoortjes in de regelgeving. Een review door het Sportvisserij Vlaanderen planningsteam EVS wordt voorzien. Op erkend wedstrijdniveau zien we echter weinig of geen problemen.

Binnen de hengel- en hondensportsectoren wordt een Fair Play-reglement geïmplementeerd binnen elke competitie op elk niveau. Deze implementatie wordt opgevolgd en gecontroleerd door EVS-planningsteam Sportvisserij Vlaanderen.

Voor de sportclub die gedurende de Olympiade 2013-2016 de meeste inspanningen levert en de beste resultaten boekt wordt jaarlijks een Fair Play Trophy voorzien.

Op het vlak van jeugdwerking zien we ook onbenutte kansen voor wat betreft Fair play, maar al te vaak zijn de ouders van kinderen zelf hier de grote boosdoeners en primeert voor hen het competitieve aspect boven het recreatieve. Vanuit de Jeugdcel leggen we de nadruk echter omgekeerd, maar streven we op termijn toch naar een degelijke doorstroming – de juiste normen en waarden dus – op competitieniveau. Wat ons ertoe leidt de komende jaren in dat licht constructieve acties rond de rechten van het kind te ondernemen vanuit de schoot van de Sportvisserij Vlaanderen. Acties die we o.a. ook implementeren in de diverse Initiatorcursussen voor wat betreft de hengelsport en overige opleidingen voor de hondensport.

Om deze ideeën van Fair play volwaardig te integreren in alle geledingen van onze organisatie – van top-to-bottom en bottom-to-top – hanteren we opnieuw onze traditionele communicatietools (ledenblad, website, vergaderingen, workshops,...), maar plannen we ook enkele nieuwe tools (zie verder).

Resultaten

Alle thema's en richtsnoeren binnen die thema's werden de afgelopen Olympiades tot in de kleinste details aangepakt en uitgewerkt. Alles hier minutieus overnemen zou ons hier te vóór leiden, vandaar dat we liever stilstaan bij alle specifieke resultaten op het veld waarvan de confederatie, haar deelfederaties, leden, initiatoren,... kortom, alle stakeholders nog jarenlang van zullen kunnen genieten. Een overzicht:

a) Intern controlesysteem

Nieuwe, potentiële initiators attest goed zedelijk gedrag opvragen. Preventiemaatregel met als doel malafide individuen en mensen met slechte bedoelingen afschrikken. Duidelijk signaal naar buitenwereld en ouders ook. Deze interne controlemaatregel is wettelijk afgetoetst en komt niet in het gedrang met de Wet op de Privacy.

b) Basisdocument Jeugd en Ethiek in de Dierensporten

De federatie garandeert dat alle kinderen/jongeren binnen onze dierensporten kunnen starten en daarbij het recht hebben om géén kampioen te worden. Via sensibiliseren willen we veel clubs en losstaande initiatiefnemers van het idee helpen dat jongeren zich meteen moeten kunnen meten. Wegens een gebrek aan jeugd is het vaak dan nog zo dat de jongeren die in de richting van de competitie dierensporten gestuwd worden zich moeten meten met volwassenen, wat in de praktijk bijzonder demotiverend werkt. Hierdoor willen we nog meer de focus verleggen naar het recreatieve gebeuren². Als resultaat beschikt Sportvisserij Vlaanderen over een kwaliteitsvol Basisdocument Jeugd en Ethiek in de Dierensport. Alle geledingen lijken stilaan overtuigd dat jongeren het recht hebben ook géén kampioen te worden. We beschouwen dit Richtsnoer dan ook zo goed als afgerond, behoudens de acties en initiatieven om het Basisdocument en de basisidee 'recht om géén kampioen' te worden te blijven stimuleren. En uiteraard wordt Ethiek in de Dierensporten voldoende belicht. Dit Basisdocument vormt momenteel een belangrijk luik van de Initiatorcursus Hengelen (momenteel volledig geïntegreerd in de cursus zelf, vanaf 2017 als addendum).

c) Inclusie

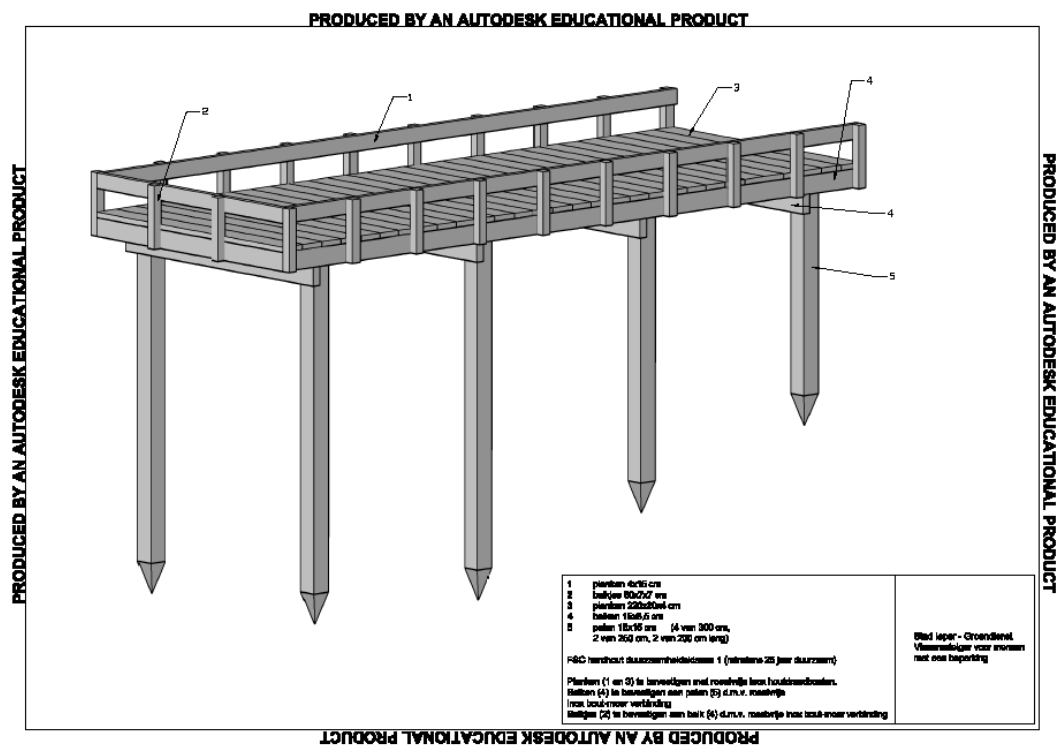
Als we het over inclusie en drempels bij sportclubs hebben, dan gaat het steevast over de toegankelijkheid voor bepaalde bijzondere groepen die zowel bewust als onbewust belemmerd wordt. Dit kan zich afspelen op twee niveaus: de hanteerbaarheid (hoe met deze bijzondere groepen in de werking omgaan) en de bereikbaarheid (hoe ze naar de werking krijgen). Qua hanteerbaarheid zijn er – zoals reeds eerder in de situatieschets beschreven – weinig of geen problemen met traditioneel bijzondere groepen zoals personen met een fysieke of mentale beperking, maar wel met het huidig stijgend aantal kinderen/jongeren met ADHD of een autismespectrumstoornis. Hierrond zijn we dan ook vanuit de koepelorganisatie gaan werken, met het oog op uiteindelijk meer leden uit deze bijzondere groepen bij onze sportclubs aan te sluiten. Het bewustmakingsproces vanuit de federatie was een succes, en ondanks enkele heel actieve clubs (bvb. visclub De Maatjes in Kalmthout) en succesvolle initiatieven (bvb. initiator Eddy Coffyn) is er op dit vlak nog heel wat werk aan de winkel (zie Toekomstplannen).

---

² Ondertussen werken we ook een Brevetsysteem, als compromis tussen het competitieve en recreatieve.

d) Eazy Spots

Hier werd gewerkt rond de fysieke drempels waardoor personen met een beperking belemmerd worden hun diersport uit te oefenen. Denken we maar aan moeilijk bereikbare visplaatsen, onverharde (honden)terreinen,... Daartoe dienen we eerst de huidige mogelijkheden in kaart te brengen om daarna tot kwalitatieve én kwantitatieve oplossingen te komen. Als resultaat op het veld beschikten we na onderzoek over een duidelijk inzicht in de verschillende mogelijke types “Eazy Spots” (een werktitel die we uiteindelijk aangehouden hebben) per diersport. Voor de hengelsport kregen we vooral via Sportvisserij Nederland inzicht in een viertal types “Eazy Spots”, voor de hondensport zijn dat er een tweetal. Een protocol per type “Eazy Spot” opstellen bleek in de praktijk moeilijk, wel hebben we een indicatie. Een voorbeeld:

De beroepsfederatie B.F.H.B. vzw bleek voor de hengelsport ook bereid specifiek ergonomische materialen te ontwikkelen. Specifiek resultaat op het veld werd in 2012 verkregen door de installering van een Eazy Spot op de visvijver van het Sportcentrum Diepvenneke te Vosselaar, en ook nog een exemplaar dat er in samenwerking met het stadsbestuur Ieper gekomen is op hun vestingsgrachten.

Eazy Spot Diepvenneke Vosselaar

Eazy Spot Ieperse Vesten

e) Fair Play label

Fair play, that's the way! Vanuit dit idee garandeert de federatie dat alle actoren en belanghebbenden binnen onze diersporten kunnen starten op gelijkwaardige basis en dat fair play altijd en overal primeert. Via sensibiliseren en beloning krijgen clubs een Fair Play label dat garandeert dat iedereen op lokaal competitieniveau/clubniveau met gelijke wapens strijden kan. Omdat vaak zonder scheidsrechters gewerkt wordt of slechts in erg beperkte mate, stimuleren we hoffelijke en sportief gedrag, een soort van algemene etiquette binnen de diersporten dus. . We mikken op een Fair Play-label voor elk van onze clubs op lange termijn. Ook de continue focus op Fair play moeten we tijdens elke sportpromotionele activiteit – of het nu met jeugd of senioren is – blijven aanhouden en in de kijker zetten.

Toekomstplannen

Het spreekt voor zich dat we met de confederatie en deelfederaties de hierboven behandelde punten en resultaten in de toekomst verder blijven verfijnen en uitdragen. Gezien de toenemende vraag willen ons ook meer een meer toespitsen op G-sport.

Zo vallen momenteel kinderen en volwassenen (vnl. senioren) als hoofdzakelijke sportbeoefenaars onder de doelgroepen waar we bvb. onze Initiatoropleidingen rond opbouwen. Vanaf 2017 dienen we deze opleiding te herschrijven en wordt G-Sport als derde doelgroep opgenomen. De plannen zijn op dit moment nog niet concreet, noch goedgekeurd door onze besturen, maar we denken er alvast aan om rond de werktitels 'G-Hengelen' en/of 'Eazy Spo(r)ts' te werken.

Een ander belangrijk G-sport project waar we reeds onze steen aan het bijdragen zijn, is het project Polderwind in Zuienkerke van Rode Kruis Vlaanderen. Daar wordt een compleet centrum voor mensen met een beperking gepland en hebben we vanuit Sportvisserij Vlaanderen vzw een dossier ingediend om de G-sportmogelijkheden op en rondom het watervlak te organiseren.